

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ПРАВО ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ

УДК 311.21:336.27](477)

JEL Classification C18, C58, H63

DOI 10.33111/EE.2019.43.BaranikZ_HlobaA

Z. Baranik

*Doctor of Economic Sciences,
Professor, Deputy Head
of the Department
of Statistics «Kyiv National
Economic University
named after Vadym Hetman»*

З.П. Бараник

*д.е.н., професор,
заступник
завідуючого кафедри статистики
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9753-4572>

A. Hloba

*Master «Kyiv National
Economic University
named after Vadym Hetman»*

А.М. Глоба

*Магістр
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. У статті обґрунтовано економічну сутність державного боргу. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення управління державним боргом України. Розглянуто питання методологічного характеру розрахунку окремих боргових індикаторів, визначення узагальнюючих показників боргового навантаження на економіку, статистичної оцінки державного боргу, аналізу кількісних та якісних змін у його динаміці тощо. Зазначено, що статистичний аналіз державного боргу та його вплив на економіку вимагає постійного вдосконалення методів дослідження, особливо в аспекті територіальних і динамічних порівнянь з метою розробки рекомендацій щодо уникнення негативних наслідків державних запозичень і боргового навантаження на економіку країни. Дослідження ґрунтуються на системному підході до вивчення та аналізу державного боргу та боргової політики.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: державний борг, боргова політика, тренд, державний бюджет, державна позика

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF STATISTICAL ANALYSIS OF THE STATE DEBT OF UKRAINE

ANNOTATION. The article substantiates the economic essence of state debt. The methods of statistical analysis of the state debt were adapted to determine the tendencies of Ukraine's state debt for the short-term perspective. The proposals on improving the management of the state debt of Ukraine are substantiated. The issues of statistical estimation of the state debt, the methodological nature of the calculation of individual debt indicators, the definition of general indicators of debt burden on the economy, statistical evaluation of public debt, the analysis of quantitative and qualitative changes in its dynamics were discussed. It was also stated that the statistical analysis of public debt and its impact on the economy requires continuous improvement of research methods, especially in the aspect of territorial and dynamic comparisons, with the aim of developing recommendations for avoiding the adverse effects of government borrowing and debt burden on the country's economy. The relevance of the research problem and the lack of available fundamental development in this direction led to the choice of the topic of the dissertation, its purpose, structure, and primary tasks. The research is based on a systematic approach to the study and analysis of public debt and debt policy. To solve the problems set in the research, general scientific and specific research methods were used, in particular, scientific abstraction, analysis and synthesis, induction and deduction, and separate statistical methods, including comparison and grouping, dynamic comparisons, graphical and tabular methods, economic analysis, etc. The theoretical basis for the study comprises the modern theory of public debt, standards of international financial organizations, regulatory and legislative acts which manage the budget and debt policy of the state. The methodological basis of the study is a comprehensive systematic approach to statistical analysis and assessment of state debt. The trend line analysis was used to construct forecasts of the size of state debt. To solve the defined tasks, specific statistical methods were used, in particular, generalization methods, relative and averages, tabular-graphic and statistical programs were used.

KEY WORDS: government debt, debt policy, trend, state budget, government loan

Вступ. Державна заборгованість — одна з характеристик сучасних національних економік. У теперішній час майже неможливо знайти державу, яка була б спроможна обходитися без запозичень. Використання державою позик зумовлено нестачею власних фінансових ресурсів, необхідних для виконання боргових зобов'язань, покриття дефіциту державного бюджету, фінансування проєктів. За умови ефективного використання залучені ресурси можуть стати позитивним чинником економічного зростання. Проте в іншому випадку збільшення заборгованості може

призвести до фінансової кризи, порушити макроекономічну стабільність [1].

Теоретичні основи державного боргу та питання щодо його управління висвітлюються в працях таких українських вчених, як: Василик О., Вахтенко Т., Карлін М., Кудряшов В., Лондар С., Орлюк О., Оспішев В., Федосов В., Юрій С. та інших. Проблема державного боргу вважається дослідженою у західній літературі. Значну увагу їй приділяли Р. Барро, П. Самуельсон, Р. Масгрейв, Дж. Бюкенен та ін. Питання державного боргу в Україні досліджували провідні українські фінансисти, зокрема В. Андрущенко, О. Василик, А. Гальчинський, С. Ковальчук, Г. Кучер, В. Опарін, О. Романенко, В. Федосов, С. Юрій та інші. Проте, розвиток соціально-економічної системи держави, постійні зміни, що відбуваються у суспільстві, реструктуризація зовнішнього боргу і проблеми з нею пов'язані, потребують подальших наукових пошуків у цьому напрямі досліджень. Практика застосування статистичних методів і моделей державного боргу, знайшла відображення у наукових розробках Дж. Бокса, С. Герасименка, А. Головача, Г. Дженкінса, І. Єлісєєвої, А. Єріної, Д. Єріна, В. Захочая, Н. Ковтун, І. Манцурова, М. Пугачової, О. Черняка, В. Швеця, А. Шустікова та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є проведення статистичного аналізу державного боргу України за 2013–2018 роки та визначення тенденції обсягів Державного боргу України на 2019–2024 рр.

Результати. Динаміка формування державної заборгованості України характеризується тенденцією стабільного збільшення її обсягів, гарантованого державного боргу, а відповідно і видатків на його обслуговування, що викликане постійною дефіцитністю державного бюджету, негативним сальдо платіжного балансу держави. На першому етапі моделювання динаміки державного боргу спрогнозуємо обсяг державного та гарантованого державою боргу на 2019–2024 рр. за допомогою статистичної функції «Тенденція», яка за методом найменших квадратів визначається прямою лінією масиву даних x та y .

Рівняння для прямої має такий вигляд:

$$y = ax + b, \quad (1)$$

де залежне значення y — функція незалежного значення x , значення a — коефіцієнти, що відповідають кожній незалежній змінній x , b — постійна.

Визначимо тенденції державного боргу, з тією метою здійснимо прогнозування основних показників державного боргу, зокрема суми державного та гарантованого державою боргу (рис. 1).

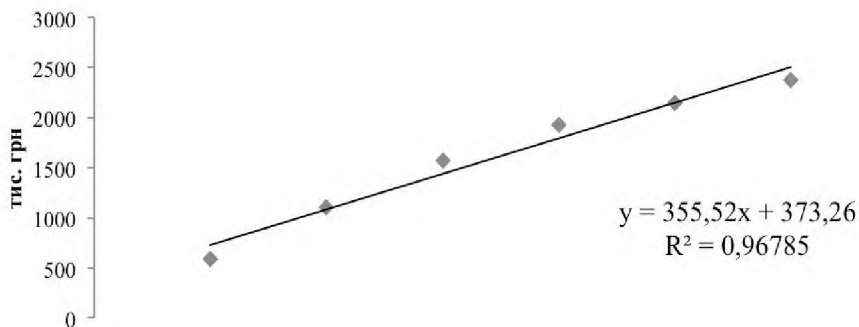

Рис. 1. Формування тренду загального обсягу державного та гарантованого державою боргу протягом 2013–2018 рр., млрд грн

Джерело: розраховано авторами на основі даних МВФ, Світового банку, НБУ та Міністерства фінансів України

З трендової моделі простежуємо тенденцію до зростання обсягу державного та гарантованого державою боргу. Сформуємо також лінію тренду і для обсягу внутрішнього та зовнішнього державного боргу (рис. 2) та гарантованого державного боргу (рис. 3).

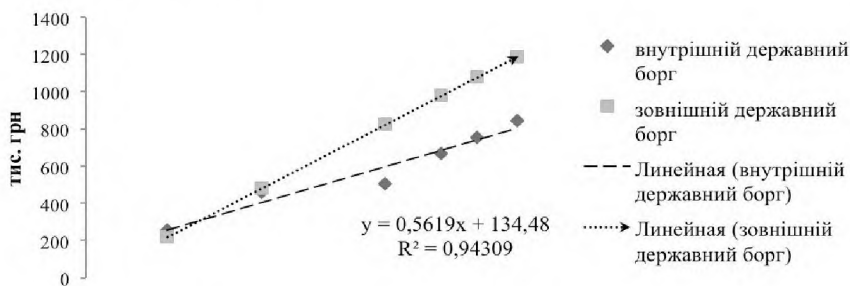

Рис. 2. Формування тренду внутрішнього та зовнішнього державного боргу, млрд грн

Джерело: розраховано авторами на основі даних МВФ, Світового банку, НБУ та Міністерства фінансів України

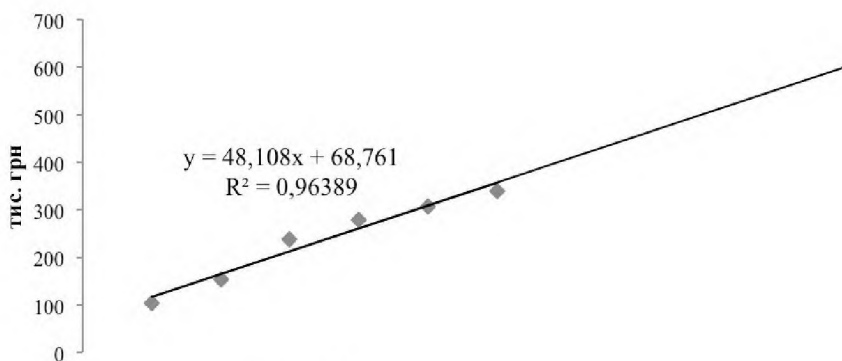

Рис. 3. Формування тренду
гарантованого державного боргу, млрд грн

Джерело: розраховано авторами на основі даних МВФ, Світового банку, НБУ та Міністерства фінансів України

Для наочного представлення прогнозу необхідно дослідити лінію тренду (табл. 1).

Таблиця 1

**ПРОГНОЗ ЗМІНИ ДЕРЖАВНОГО ТА ГАРАНТОВАНОГО
ДЕРЖАВОЮ БОРГУ УКРАЇНИ НА 2013–2018 рр.**

№	Показники	Рівняння моделі	Достовірність прогнозу
1	Загальний обсяг державного та гарантованого державою боргу	$y = 355,52x + 373,26$	$R^2 = 0,9678$
2	Внутрішній борг	$y = 0,5619x + 134,48$	$R^2 = 0,9431$
3	Зовнішній борг	$y = 193,54x + 120,34$	$R^2 = 0,9426$
4	Гарантований борг	$y = 48,108x + 68,761$	$R^2 = 0,9639$

Джерело: розраховано авторами на основі даних МВФ, Світового банку, НБУ та Міністерства фінансів України

Прогнозована величина державного та гарантованого державою боргу на наступні періоди може бути розрахована з використанням рівняння $y = 355,52x + 373,26$. Достовірність прогнозу є високою, якщо R^2 перебуває в діапазоні від 70 до 99 %. Якщо ця умова виконується, то прогноз буде надійним. У нашому варіанті R^2 становить 96,39 %, отже, рівень довіри високий. Як і очікувалось, згідно з прогнозними даними, передбачається стрімке нако-

пичення і подальше зростання загального обсягу державного та гарантованого державою боргу. Так, станом на 31.10.2018 р. державний борг України становив, як зазначалося, 2093,08 млрд грн проти 2141,69 млрд грн у 2017 р. Траєкторію зміни обсягу державного боргу України впродовж 2013–2018 рр. проілюстровано на рис. 1. На рис. 4 зображено продовження лінії тренду на 2019–2024 роки — розраховано за квадратним рівнянням для підвищення достовірності прогнозу. Прогнозні показники загального обсягу державного та гарантованого державою боргу й зовнішнього державного боргу України наведено у табл. 2.

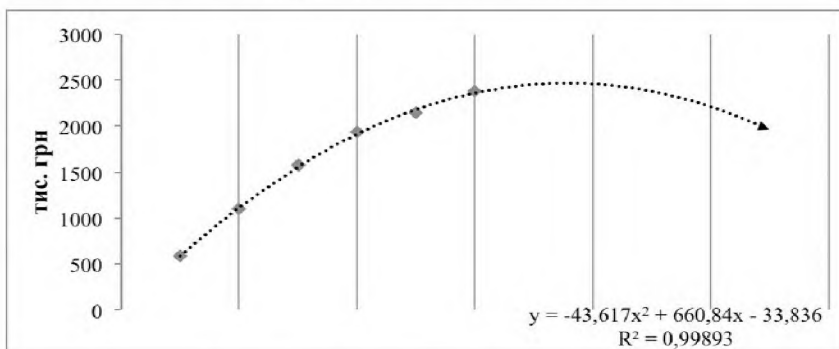

Рис. 4. Лінія тренду загального обсягу державного та гарантованого державою боргу України протягом 2013–2018 рр. та прогноз на 2019–2024 рр., млрд грн

Джерело: складено авторами за даними Міністерства фінансів України [2]

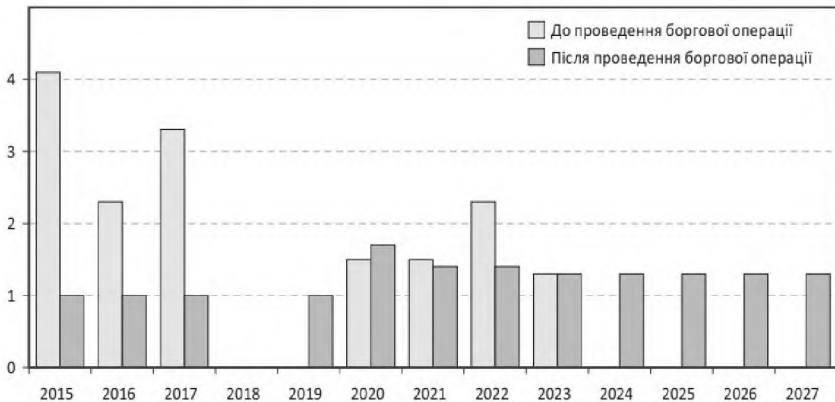
Згідно визначених даних, сума державного боргу буде тільки зростати, що негативно впливатиме на добробут держави. Тому, з метою зменшення боргового навантаження і видатків на обслуговування державного боргу на найближчий середньостроковий період у 2015 р., було здійснено реструктуризацію частини зовнішнього державного боргу. Адже боргове навантаження, зафіксоване на кінець 2015 р., істотно перевищує критичну межу 60 % ВВП, визначену Бюджетним кодексом України, а майже 16 % доходів бюджету, витрачених на сплату процентів за позиками, звужують можливості фінансування соціально-економічних програм. На рис. 5 добре видно, що, внаслідок проведеної боргової операції, обсяг необхідних погашень державного боргу у 2015–2017 рр. скоротився за рахунок перенесення цих погашень на період після 2023 р.

Таблиця 2

**ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ
ДЕРЖАВНОГО ТА ГАРАНТОВАНОГО ДЕРЖАВОЮ БОРГУ УКРАЇНИ
у 2019–2024 рр., млрд грн**

Роки	Показники			
	Загальний обсяг державного та гарантованого державою боргу	Гарантований борг	Внутрішній борг	Зовнішній борг
2019	2 637,86	375,63	950,65	1 312,21
2020	2 927,50	414,82	1 067,87	1 446,22
2021	3 248,96	458,10	1 199,54	1 593,91
2022	3 605,71	505,90	1 347,45	1 756,68
2023	4 001,63	558,68	1 513,59	1 936,08
2024	4 441,02	616,97	1 700,23	2 133,79

Джерело: складено авторами за даними Міністерства фінансів України [2]

**Рис. 5. Порівняльна оцінка обсягів
погашення державного боргу України до
та після боргової операції 2015 р., млрд дол. США**

Джерело: складено авторами за даними Міністерства фінансів України [2]

Водночас зазначена боргова операція надає лише тимчасове послаблення — у довгостроковій перспективі боргове навантаження посилюється. За умовами укладеної угоди, український уряд повинен виплатити впродовж 2019–2027 рр. 80 % номіналь-

ної суми боргу, при цьому річна ставка обслуговування збільшилася на 0,5 % до 7,75 %. Замість списаних 3,6 млрд дол. США уряд протягом 20 років виплачуватиме ВВП-варанти на таких умовах: якщо темпи реального зростання ВВП перевищуватимуть 3 % або 4 %, то віддаватиметься 15 % чи 40 % номінального приросту ВВП відповідно. Вартість ВВП-варантів на сьогодні важко обчислити, оскільки вона не враховується в обсязі державного боргу, тому насправді звітні показники останнього є заниженими.

Розглянемо прогностні значення показників погашення державного боргу України (рис. 6).

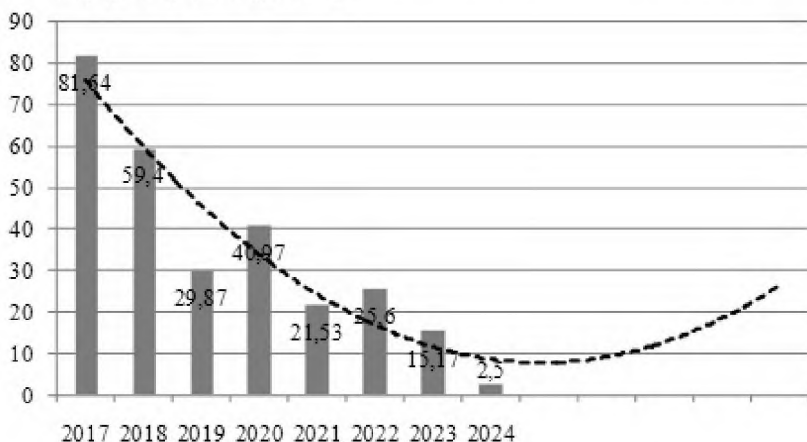

Рис. 6. Прогностні обсяги погашення державного боргу України 2017–2024 роках, млрд грн

Джерело: складено авторами за даними Міністерства фінансів України [23]

Протягом січня-жовтня 2018 року сума державного та гарантованого державою боргу України зменшилась у гривневому еквіваленті на 48,36 млрд грн. Основною причиною таких змін є здійснення фінансування державного бюджету за рахунок державних запозичень, капіталізація ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» [3].

Починаючи з 2019 р. сума погашення державного боргу України почне зменшуватися. Динаміка державного боргу та державних запозичень характеризує лише кількісну сторону проблеми, а для оцінки якісної складової боргової політики держави важливе значення має вивчення значень показників боргової безпеки, які характеризують рівень боргового навантаження на економіку країни. Незважаючи на те, що, в цілому, обсяги державного боргу

країни. Незважаючи на те, що, в цілому, обсяги державного боргу України знаходяться на припустимому для економічної безпеки рівні, сума державних боргових зобов'язань має істотну тенденцію до збільшення. Подальше зростання обсягу державних запозичень спричинить зниження рівня боргової безпеки держави, що, у свою чергу, може призвести до зростання відсоткових ставок на ринку державних запозичень, підвищення рівня оподаткування господарюючих суб'єктів, зменшення виробничого споживання внаслідок падіння інвестицій, відтоку з країни сукупних валютних резервів, зниження міжнародного престижу країни та рівня життя населення [4].

За таких обставин необхідно змінювати наукові підходи до формування національної боргової політики як напряму діяльності уряду, що реалізується через визначений комплекс заходів, націлених на раціональну й ефективну мобілізацію, розподіл, використання та повернення державою запозичених фінансових ресурсів. Кінцевою метою боргової політики має бути досягнення пріоритетних економічних, політичних, соціальних цілей і забезпечення економічної безпеки.

Світова фінансова думка пропонує певні рецепти трансформації боргової політики для країн із різним рівнем боргового навантаження і станом економіки в межах загальної після кризової (починаючи з 2008 р.) тенденції підвищення ризико-орієнтованості боргової політики та запровадження фіскальних правил нового покоління. Під ризико-орієнтованістю державної боргової політики розуміється підхід, за якого обмежені організаційні, фінансові, людські ресурси зосереджуються на найвищих боргових ризиках для ефективної протидії їм.

Згідно зі схемою, сформованою за домовленістю між Україною та Спеціальним комітетом кредиторів, останні не зможуть отримати жодних платежів, якщо українська економіка зростатиме повільнішими темпами, ніж 3 % на рік. У разі збільшення ВВП від 3 % до 4 % на рік кредитори одержать 15 % виключно від суми перевищення 3 % ВВП. За більш ніж 4-відсоткового річного зростання вітчизняної економіки кредитори отримають 40 % вартості від кожного відсотка такого перевищення. Інструмент відновлення вартості набере чинності починаючи з 2021 р. та буде застосовуватися до 2040 р.

Розрахунки проводитимуться за такою схемою:

$$\begin{aligned} & \text{Якщо } 3 \% \leq \text{приріст реального ВВП}_{t-2} \leq 4 \%, \\ & \text{платіж}_{t-2} = 15 \% \times \text{номінальний ВВП у гривні } t-3 \times \\ & \times (1 + \text{дефлятор ВВП } t-2) \times (\text{приріст реального ВВП } t-2 - 3 \%). \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{Якщо приріст реального ВВП}_{t-2} > 4\%, \\ & \text{платіж } t = 15\% \times \text{номінальний ВВП у гривні } t-3 \times \\ & \quad \times (1 + \text{дефлятор ВВП } t-2) \times 1\% + 40\% \times \\ & \times \text{номінальний ВВП у гривні } t-3 \times (1 + \text{дефлятор ВВП } t-2) \times \\ & \quad \times (\text{приріст реального ВВП } t-2 - 4\%) [8]. \end{aligned}$$

Платежі за цінними паперами, прив'язаними до показників ВВП, здійснюватимуться в доларах США шляхом конвертації сум у гривні в долари за обмінним курсом, котрий буде погоджений (наприклад, базуючись на середній ставці та з погодженого джерела). Може бути здійснено максимум 20 щорічних платежів. До січня 2021 р. жодна виплата не проводитиметься. Першою датою платежу буде 15 січня 2021 р. Причому цей платіж буде обраховано виходячи з показників ВВП за 2019 р.

Україна має проміжок часу з вересня 2015 р. до січня 2021 р. для проведення ефективних реформ, зміцнення фінансової системи та розвитку економіки. Згідно з попередніми умовами, між 2021 і 2025 рр. цей платіж не може бути вищим від 1 % ВВП, що, за прогнозними розрахунками, становитиме 1,5–1,7 млрд дол. Варто зазначити, що платежі за комерційними зовнішніми позиками (погашення й обслуговування) у 2012 р. дорівнювали 0,6 % ВВП, у 2013 р. — 1,13 % і в 2014 р. — 1,56 % ВВП [5–7]. Україна не робитиме жодних платежів за VRI, доки її ВВП не становитиме понад 125,4 млрд дол. Згідно з прогнозами МВФ, вітчизняна економіка може досягти такого обсягу у 2019–2020 рр. (рис. 7). При цьому зростання економіки відбулося починаючи з 2016 р. Так, номінальний обсяг ВВП у 2016 р. становить 92,6 млрд дол., у 2017 р. — 101,9, у 2018 р. — 111,9, становитиме у 2019 р. — 122,8, а в 2020 р. — 134,7 млрд дол. [9].

За роки незалежності України зростання ВВП вище, ніж на 5 %, спостерігалось впродовж 2000–2004 рр., у 2006, 2007 і 2011 рр. За оцінками МВФ, з урахуванням волатильності зростання економік країн, що розвиваються, очікувані платежі за VRI становитимуть лише 0,3 % ВВП у 2021–2025 рр. і 0,6 % ВВП у 2026–2040 рр. [10].

Визначення ВВП, процес і стандарт відповідності буде погоджено згодом. Зокрема, сторони погодять, що включає ВВП, приріст реального ВВП, номінальний ВВП, дефлятор і розрахунок ВВП, адже такі визначення не можуть бути змінені без згоди. Щорічна публікація інформації про ВВП здійснюватиметься за згодою в огляді світової економіки МВФ або будь-якому подібному загальнодоступному джерелі.

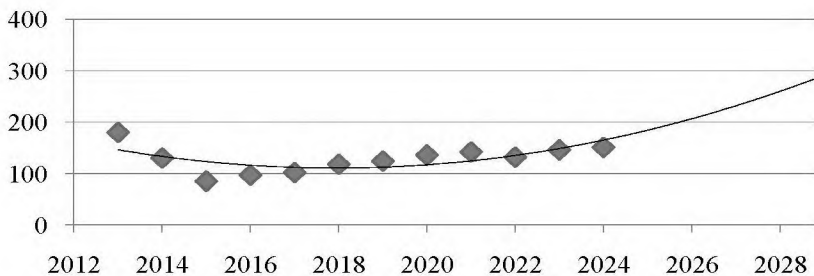

Рис. 7. Динаміка ВВП України протягом 2013–2024 рр.
за даними Міжнародного валютного фонду

Джерело: складено авторами за даними Міністерства фінансів України [2]

Умови проведення реструктуризації повинні бути схвалені власниками кожної серії облігацій, включених до цього процесу. У разі незгоди з цими умовами власники облігацій мають право вступити в окремі переговори з урядом України. Разом з цим, оскільки Спеціальний комітет кредиторів представляє інтереси майже половини власників зовнішнього комерційного державного боргу, уряд цілком може розраховувати на успішне ухвалення умов реструктуризації з іншими кредиторами.

Порівняльну оцінку боргового навантаження на вітчизняну економіку згідно з поточним сценарієм та за умови проведення реструктуризації й списання наведено на рис. 8. На кінець 2015 р. відношення обсягу державного боргу до ВВП становило 67,4 %. Водночас, відповідно до прогнозу МВФ, найближчими роками спостерігатиметься поступове економічне зростання.

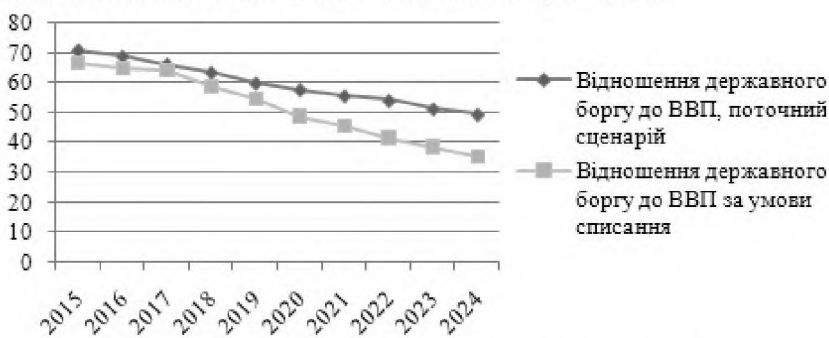

Рис. 8. Порівняльна оцінка боргового навантаження
за поточним сценарієм та наслідків реалізації угоди про списання
й реструктуризацію державного боргу України, 2015–2024 рр.

Джерело: складено авторами за даними Міністерства фінансів України [2]

Темпи такого зростання, прогнольні обсяги державних запозичень із урахуванням рівня дефіциту державного бюджету дають підстави для припущення щодо поступового зменшення боргового навантаження. Так, за поточним сценарієм відношення державного боргу до ВВП у 2016 р. становило 69 %, у 2017 р. — 66,6, у 2018 р. — 62,4, а в 2024 р. буде 49,2 % [9].

Водночас у разі проведення боргової операції боргове навантаження може істотно знизитися. Відчутні зміни зафіксовані вже за підсумками поточного року: наприкінці 2015 р. відношення боргу до ВВП становило 67,4 %. Після кризового 2015 р. (падіння ВВП до -9,9 %) і невеликого збільшення у 2016 р. (+2,2 %) очікується певне прискорення темпів економічного зростання починаючи з 2019 р. Завдяки цьому, а також виваженому рівневі дефіциту державного бюджету (2,0–2,5 %) боргове навантаження матиме низхідну траєкторію. Отже, згідно з побудованою моделлю та враховуючи те, що частка гарантованого державою боргу становить 23–25 %, у 2024 р. загальне боргове навантаження на вітчизняну економіку вже не перевищуватиме граничного рівня у 60 %, визначеного в Бюджетному кодексі України.

Реалізація зазначених правочинів дає підстави для припущення щодо поступового зменшення боргового навантаження. Так, за поточним сценарієм відношення державного боргу до ВВП у 2016 р. становило 69 %, у 2017 р. — 66,6, у 2018 р. — 62,4, у 2024 р. буде 49,2 %. Разом з тим, у разі проведення боргової операції, уже на кінець 2015 р. воно може зменшитися до 66,3 %. У рамках побудованої моделі динаміки зміни боргового навантаження з урахуванням реалізації правочинів, а також того, що частка гарантованого державою боргу становить 23–25 %, загальне боргове навантаження на вітчизняну економіку вже у 2024 р. не перевищуватиме його граничний рівень у 60 %, визначений у Бюджетному кодексі України.

Висновки. За результатами 2014 р. показники боргової стійкості України знизилися до критичного рівня, що, зокрема, спричинено послабленням дієвого контролю та відсутністю відповідних обмежень витрат із державного бюджету на підтримку квазіпублічних інститутів і позабюджетних фондів (НАК «Нафтогаз України», Пенсійний фонд, Державна іпотечна установа, державні банки та ін.). Зазначене, у свою чергу, призвело до збільшення обсягу квазіфіскальних операцій, консервування проблем пенсійної системи, посилення боргового навантаження.

На рівень зовнішніх запозичень впливають Уряд, а також опосередковано НБУ. Слід зазначити, що контроль за рівнем золотовалютних резервів НБУ, з метою підтримання на належному рівні платоспроможності країни з одночасною мінімізацією направлення траншів МВФ на стабілізацію національної грошової одиниці — завдання, яке НБУ забезпечує на сьогоднішньому етапі.

Щодо Урядових компетенцій у контексті забезпечення добробуту пересічних громадян і зменшення боргових зобов'язань, доцільною розглянути досвід європейських країн щодо врегулювання політики видатків державного бюджету задля оптимізації їх розміру. У цьому сенсі на особливу увагу заслуговує податкова політика провідних європейських країн, яка сприяє здешевленню кредитних ресурсів і зростанню рентабельності підприємницьких структур. Пропонуємо запозичити дієві елементи фіскальної політики, що забезпечить можливість зміцнити боргову безпеку України.

Таким чином, реалізація згаданої угоди дасть можливість зменшити боргове навантаження на національну економіку внаслідок реструктуризації, підвищити макроекономічну стабільність і створити умови для залучення інвестицій. Також варто наголосити, що Україна змогла домовитися про реструктуризацію й списання частини боргу, не оголошуючи дефолту та не запроваджуючи мораторію на виплати за зовнішніми запозиченнями. Крім того, домовленість із кредиторами відкриває шлях до досягнення трьох цілей реструктуризації, передбачених програмою співробітництва України з МВФ: генерування для сектору державних фінансів 15,3 млрд дол. США впродовж дії програми, досягнення до 2020 р. відношення державного й гарантованого державою боргу до ВВП рівня, який не перевищуватиме 71 %, а також зниження у 2019–2025 рр. сукупної потреби державного бюджету у фінансуванні.

Література

1. Ярошевич Н.Б. Управління державним боргом: зарубіжний досвід та українська реальність / Н.Б. Ярошевич // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. — Львів : РВВ НЛТУ України, 2009. — Вип. 17.8. — С. 266–271.

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/>.

3. Єлісеєва О.К. Статистичний аналіз зовнішнього боргу України на основі побудови когнітивної карти / О.К. Єлісеєва // І.О. Плеханова // Статистика України. — 2015. — № 3. — С. 23–27

4. Борисюк О. Шляхи оптимізації державного боргу в сучасних умовах / О. Борисюк // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Л. Українки. — 2015. — № 1. — С. 39–43.

5. Знову зріс. Держборг України наближається до \$72 мільярдів // Бізнес, 27 березня 2018 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/znovu-zris-derzhborg-ukrajini-nablizhajetsja-do-72-miljardam-876040.html>

6. Кондрат І.Ю. Прогнозування показників державного боргу як фактора економічної безпеки України / І.Ю. Кондрат // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. — Львів : РВВ НЛТУ України, 2011. — Вип. 21.9. — С. 210–216.

7. Коноплицький В.А. Економічний словник. Тлумачно термінологічний / Коноплицький В.А., Філіна Г.І. — К.: КНТ, 2007. — 580 с.

8. Закон України «Про державний внутрішній борг України» від 16.09.2002 № 2604 — XII. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2604-12>

9. Кучер Г. В. Управління державним боргом / Г.В. Кучер. — К. : КНТЕУ, 2002. — 368 с.

10. Лондар С. Л. Фінанси: навчальний посібник/ С. Л. Лондар, О. В.Тимошенко. — Вінниця: Нова Книга, 2009. — 384 с.

Reference

1. Yaroshevych N.B. Upravlinnya derzhavnym borhom: zarubizhnyy dosvid ta ukrayinska realnist / N.B. Yaroshevych // Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny: zb. nauk.-tekhn. prats. — Lviv : RVV NLTU Ukrayiny, 2009. — Vyp. 17.8. — S. 266–271.

2. Ofitsiynyy sayt Ministerstva finansiv Ukrayiny. [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu do resursu: <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/>.

3. Yelisyeyeva O.K. Statystychnyy analiz zovnishnoho borhu Ukrayiny na osnovi pobudovy kohnityvnoyi karty / O.K. Yelisyeyeva // І.О. Плеханова // Статистика України. — 2015. — № 3. — С. 23–27.

4. Borysyuk O. Shlyakhy optymizatsiyi derzhavnoho borhu v suchasnykh umovakh / O. Borysyuk // Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyeuropeyskoho natsionalnoho universytetu imeni L.Ukrayinky. — 2015. — № 1. — S. 39–43.

5. Znovu zris. Derzhborh Ukrayiny nablyzhayetsya do \$72 milyardiv // Biznes, 27 bereznya 2018 roku. [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/znovu-zris-derzhborg-ukrajini-nablizhajetsja-do-72-miljardam-876040.html>

6. Kondrat I.YU. Prohnozuvannya pokaznykiv derzhavnoho borhu yak faktora ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy / I.YU. Kondrat // Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy : zb. nauk.-tekhn. prats. — Lviv : RVV NLTU Ukrainy. — 2011. — Vyp. 21.9. — S. 210–216.

7. Konoplytskyy V.A. Ekonomichnyy slovnyk. Tlumachno terminolohichnyy / Konoplytskyy V.A., Filina H.I. — K.: KNT, 2007. — 580 s.

8. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnyy vnutrishniy borh Ukrainy» vid 16.09.2002 № 2604 — KHII. [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2604-12>

9. Kucher H. V. Upravlinnya derzhavnym borhom / H.V. Kucher. — K. : KNTEU, 2002. — 368 s.

10. Londar S. L. Finansy: navchalnyy posibnyk/ S. L. Londar, O. V. Tymoshenko. — Vinnytsya: Nova Knyha, 2009. — 384 s.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2019 р.